

BESCHIKKING

Wet natuurbescherming – ontheffing wetenschappelijk onderzoek

Aanvrager	Stichting Wageningen Research
Aangevraagde activiteiten :	Wetenschappelijk onderzoek
Datum ontvangst aanvraag :	28.01.2023
Locatie :	alle gemeenten in Overijssel
Datum beschikking :	19.04.2023
Kenmerk :	D2023-03-011002
Zaaknummer :	2023-002742

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A.	BESLUIT ONTHEFFING WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	4
A.1	Aanvraag	4
A.2	Besluit	4
A.3	Uitgangspunten bij het besluit.....	5
A.4	Ondertekening en verzending	5
A.5	Niet mee eens?	6
B.	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT.....	7
B.1	Contact opnemen.....	7
B.2	Algemene voorschriften	7
C.	OVERWEGING BIJ HET BESLUIT.....	12
C.1	BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER	12
C.1.1	Bevoegdheid.....	12
C.1.1.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	12
C.2	Procedure	12
C.2.1.1	Adviesverzoek aan gemeente	12
C.2.1.2	Ontheffing soorten niet zomaar toepasbaar binnen Natura 2000-gebied.....	12
C.2.2	Toetsingskader soorten.....	12
C.2.2.1	Wettelijke regels	12
C.2.2.2	Provinciaal beleid	12
C.2.2.3	Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	12
C.3	WEERGAVE VAN DE FEITEN.....	13
C.3.1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	13
C.3.1.1	Omschrijving van de activiteiten	13
C.3.1.2	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	13
C.3.1.3	Middelen waarvoor ontheffing wordt gevraagd	13
C.3.1.4	Periode.....	13
C.3.1.5	Onderliggende documenten / informatie.....	13
C.3.1.6	Aanvullende gegevens.....	13
C.3.1.7	Conclusie noodzaak ontheffing	13
C.3.2	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN.....	14
C.3.2.1	Inhoudelijke beoordeling	14
C.3.2.2	Beoordeling inventarisatiemethode.....	14
C.3.2.3	Onze reactie n.a.v. het projectplan / onderzoeksprotocol	14
C.3.2.4	Beoordeling (vang)middelen	14
C.3.2.5	Jaarlijkse plicht om te rapporteren.....	15
C.3.2.6	Alternatievenafweging	15
C.3.2.7	Wettelijk belang	16
C.3.2.8	Beoordeling staat van instandhouding	16
C.3.2.9	Toetsing aan overige vereisten.....	16
C.3.2.10	Eindconclusie toetsing.....	16

C.3.2.11	Zorgplicht blijft altijd gelden	16
D.	SLOTCONCLUSIE	17
BIJLAGE 1	Aanvulling WR op bestaande protocollen	
BIJLAGE 2	Ethische 'richtlijnen vangen en hanteren van vleermuizen'	
BIJLAGE 3	Desinfectie protocol veldwerk, RAVON	

A. BESLUIT ONTHEFFING WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

A.1 Aanvraag

heeft namens Stichting Wageningen Research een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 28 januari 2023 ontvangen. De aanvraag betreft een ontheffing voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek in de gehele Provincie Overijssel. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij verlenen u een ontheffing voor de verbodsbepalingen voor soortgroepen, genoemd in tabel 1. In tabel 2 geven we weer welke wettelijk verboden middelen u mag gebruiken voor het vangen van dieren. Wij verlenen een ontheffing voor het gebruik van deze niet-selectieve middelen.

Tabel 1: Soortgroepen en verbodsbepalingen Wnb waarvoor ontheffing wordt verleend

Soortgroep	Verbodsbepaling Wnb (art.)	
Vogels	3.1, lid 1	opzettelijk vangen of doden
	3.1 lid 2	nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk vernielen of beschadigen of nesten weg nemen
	3.1 lid 3	eieren rapen en onder zich te hebben
	3.2 lid 6	onder zich hebben of te vervoeren
Vleermuizen	3.5, lid 1	opzettelijk vangen of doden
	3.5, lid 2	opzettelijk verstoren
	3.5, lid 4	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen
	3.6, lid 2	onder zich hebben of te vervoeren
Grondgebonden zoogdieren	3.5, lid 1	opzettelijk vangen of doden
	3.10, lid 1a	
	3.5, lid 2	opzettelijk verstoren
	3.5, lid 4	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (opzettelijk) beschadigen of vernielen
	3.10, lid 1b	
Amfibieën Reptielen Vissen Ongewervelden	3.6, lid 2	onder zich hebben of te vervoeren
	3.5, lid 1	opzettelijk vangen of doden
	3.10, lid 1a	
	3.5, lid 2	opzettelijk verstoren
	3.5, lid 3	eieren opzettelijk vernielen of rapen (niet voor reptielen)
	3.5, lid 4	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen
	3.10, lid 1b	
Planten	3.6, lid 2	onder zich hebben of te vervoeren
	3.5, lid 1	Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortel
	3.10, lid 1a	of vernielen van planten

Tabel 2: Middelen waarvoor ontheffing wordt verleend

Soortgroep	Verbodsbepaling Wnb (art.)	
Vogels	3.4, lid 1	vangkooien, bal-chatri, middel om
	3.24 lid 2	elektronisch versterkte lokgeluiden te maken, mistnetten, fuiken, klapvallen, klapnetten
Vissen	3.9, lid 1	(schep)netten, fuiken, elektrovisapparatuur, lichtvallen
	3.24, lid 2	
Amfibieën	3.9, lid 1	(schep)netten, fuiken, vangemmers
	3.24 lid 2	
Grondgebonden zoogdieren	3.9, lid 1	Inloopvallen, kastvallen, driftnetten, haarvallen,
	3.24 lid 2	verdovingsgeweer/-pistool
	3.26, lid 1	
Vleermuizen	3.9, lid 1	Mistnetten, harpval, Helgolandval

	3.24 lid 2	
Ongewervelden	3.9, lid 1 3.24 lid 2	Schepnet, sleepnet, potval, fuiken, piramide-/malaiseval, lichtval
Reptielen	3.9, lid 1 3.24 lid 2	Potval, vangemmer, stropje

De motivering voor ons besluit is in *C. Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Periode

Deze ontheffing is geldig vanaf de dag na verzending van dit besluit tot en met 31 december 2028.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in *B. Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

A.3 Uitgangspunten bij het besluit

De aanvraag en de bijbehorende stukken zijn onderdeel van de ontheffing, voor zover niet in strijd met de voorschriften.

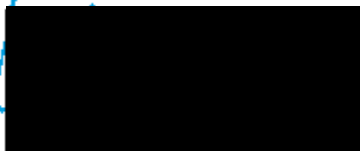
Ambtshalve intrekking of wijziging ontheffing

Wij wijzen u er op dat wij ambtshalve deze ontheffing wijzigen of intrekken als de omstandigheden zodanig veranderd zijn, dat wij deze niet of onder andere beperkingen of voorwaarden zouden hebben verleend.

A.4 Ondertekening en verzending

Een exemplaar van dit besluit hebben wij verzonden aan Burgemeester en Wethouders van alle gemeenten in Overijssel;

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster
Teamleider vergunningverlening

A.5 Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op meerdere manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via https://regelen.overijssel.nl/Producten_en_diensten/Bezwaar_klacht_informatie_schade/Bezwaar_tegen_beslissing_provincie_Overijssel.
3. Via de e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B. VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden.

B.1 Contact opnemen

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming – de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (D2023-03-011002). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het Overijssel loket is bereikbaar via de telefoon onder nummer 038 499 88 99, optie 2 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl. Geeft u bij het melden ook uw naam en telefoonnummer aan ons door!

B.2 Algemene voorschriften

1. Als u het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan legt u dit ter goedkeuring voor aan de provincie. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem voor overleg contact op met ons meldpunt.
2. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing. De gebruikers van de ontheffing dienen middels een machtiging gemachtigd te worden voor het gebruik van deze ontheffing.
3. De ontheffinghouder zorgt ervoor dat de gemachtigde op de hoogte is van de laatste wijzigingen of aanwijzingen inzake het doen van wetenschappelijk onderzoek.
4. De ontheffinghouder neemt direct telefonisch of per email contact op indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor op dat moment geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er onverwachte negatieve effecten optreden op andere soorten, dan waarvoor vooraf melding is gedaan (zie voorschrift 9).
5. Diegene die de handelingen uitvoert, waarvoor aanspraak op deze ontheffing wordt gemaakt, dient een afgeronde MBO, HBO of universitaire opleiding in ecologie, biologie of natuurbeheer te hebben en aantoonbare ervaring te hebben met de te verrichten onderzoekshandelingen óf dient onder direct toezicht te staan van een ervaren veldecoloog, die deze opleiding en ervaring heeft.
6. De gebruikers van de ontheffing beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing inclusief de in voorschrift 2 genoemde machtiging, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De gebruikers van deze ontheffing zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. De ontheffinghouder dient jaarlijks voor 15 februari (vanaf het jaar 2024) een overzicht van de uitgevoerde onderzoeken, waarvoor in het jaar daarvoor aanspraak op deze ontheffing is gemaakt, aan ons toe te zenden. Het rapport bestaat uit een spreadsheet. De ontheffinghouder dient ervoor te zorgen dat hij de benodigde gegevens van de gebruikers van de ontheffing krijgt. Per onderzoek geeft u het volgende weer:
 - a. De locatie (=naam gemeente) en datum;
 - b. Het doel van het onderzoek
 - c. De gebruikte vangmiddelen en -methoden;
 - d. Per vangmiddel de reden van gebruik c.q. het niet toepassen van een alternatieve minder invasieve onderzoeksmethode;
 - e. Het aantal gevangen individuen per soort;
 - f. De aantallen verstoorde c.q. gedode individuen van een soort (ook als er geen sprake is van opzet);
 - g. De aantallen verstoorde c.q. vernielde voortplantings- of rustplaatsen per soort.

9. Alle onderzoeken of handelingen waarvoor aanspraak op deze ontheffing wordt gemaakt, dienen minimaal 3 weken voor aanvang daarvan gemeld te worden. Bij deze melding dient een projectplan voor het onderzoek of de handeling meegestuurd te worden.
10. Het projectplan bedoeld in voorschrift 9 bevat tenminste:
 - a. Het kenmerk van deze ontheffing
 - b. de contactgegevens van de onderzoeksleider, de opdrachtgever en de betrokken terreinbeheerders en indien van toepassing de gecertificeerd zelfstandig vleermuisvanger ter plaatse;
 - c. de onderzoeksdoelstelling en de betrokken soort(groep);
 - d. de locatie(s), tijdstippen en periode van het onderzoek;
 - e. de onderzoeksmethoden en vangmiddelen;
 - f. het aantal onderzoekers;
 - g. een effectbeoordeling en indien nodig te treffen maatregelen
 - h. een alternatievenafweging;
 - i. indien van toepassing een toetsing met beoordeling in het kader van de WOD¹.
11. Als binnen 3 weken na een melding, met ontvangstbevestiging, geen reactie van de provincie volgt, kan het onderzoek, zoals aangemeld, doorgang vinden. Binnen de termijn van 3 weken, kunnen wij besluiten de termijn nog eenmaal met maximaal 5 weken te verlengen. De provincie kan binnen deze periode om aanvullingen, aanpassingen of een startgesprek vragen. Binnen de maximale termijn van 8 weken na de melding kan de provincie besluiten de ontheffing voor het specifieke gemelde onderzoek in te trekken of de ontheffing voor dat onderzoek van extra voorschriften te voorzien.
12. Bij het doden of aan de natuur onttrekken van beschermde soorten, zoals bedoeld in artikel 3.1 lid 1; 3.5 lid 1 en 3.10 lid 1a, voor bijvoorbeeld ecotoxicologisch of zoönose-gerelateerd onderzoek, dient het projectplan zoals genoemd in voorschrift 10 en 11, op de volgende punten te worden aangevuld:
 - a. een beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de betreffende soort(en);
 - b. de methoden en middelen die ingezet zullen worden voor het doden;
 - c. onderbouwing waarom doden noodzakelijk is voor het onderzoek;
 - d. in het geval van levend onttrekken; wijze van transport en periode van huisvesting.
13. De methoden en middelen die ingezet zullen worden voor doden en zijn beschreven in het projectplan, zoals genoemd in voorschrift 10, zijn voor het specifieke project in het kader van de WOD getoetst en goedgekeurd door de IvD², en in overeenstemming met de richtlijnen en voorschriften van de projectvergunning van de CCD³.
14. Anders dan vernoemd in het Besluit natuurbescherming artikel 3.9 lid 7 en 9 mogen middelen en methoden die normaliter alleen mogen worden ingezet voor vogels in nood, ook worden ingezet voor het doden in het kader van onderzoek, mits vallend onder het bepaalde in voorschrift 13 en ingeval er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van het desbetreffende dier.
15. De handelingen waarvoor aanspraak op deze ontheffing wordt gemaakt, mogen uitsluitend worden verricht in het kader van onderzoek.

Soortspecifieke voorschriften

16. De onderzoeksmethoden en bijbehorende handelingen voor de soortgroepen en verboden genoemd in tabel 1 en de middelen genoemd in tabel 2 worden, voor zover niet in strijd met de voorschriften uit deze ontheffing, uitgevoerd conform Hoofdstuk 2 en bijlage 1 van het projectplan "Aanvraag Wnb ontheffing WUR 2020+", en de daarin genoemde gangbare

¹ Wet op Dierproeven

² Instantie voor Dierenwelzijn

³ Centrale Commissie Dierproeven

onderzoeksprotocollen van het Netwerk Groene Bureau's.

17. Indien soorten in een ander terrein dan waar ze gevangen zijn, weer worden losgelaten, dient dit in overleg te gaan met de betrokken terreinbeheerders/ -eigenaars van de vanglocatie en uitzetlocatie en Provincie Overijssel. Herintroductie en reppopulatie is op basis van deze ontheffing niet toegestaan.
18. Veldonderzoeken in oppervlaktewater met alle vormen van netten zijn niet toegestaan als de temperatuur in de waterkolom lager is dan 4 graden of hoger is dan 24 graden.
19. Indien andere soorten als waarvoor het onderzoek is opgezet gevangen worden, worden deze zo snel mogelijk op de vangplek weer losgelaten.
20. Invasieve exoten die op de Unielijst staan en die gevangen worden, mogen niet worden losgelaten en dienen gemeld te worden bij Provincie Overijssel.
21. Gevangen (verwilderde) huisdieren mogen niet zondermeer worden losgelaten, men dient deze te melden bij Provincie Overijssel, om te overleggen hoe hier mee om te gaan.
22. Het vangen van vogels met mistnetten, klapnet, klapval of bal-chatri gebeurt door, of onder toezicht van, een veldonderzoeker met aantoonbare ervaring in het hanteren van vogels. Dit zijn personen met een ringmachtiging van het Vogeltrekstation, of vergelijkbare veldervaring.
23. Het afspelen van lokgeluiden op geluidsdragers voor de effectiviteit van het onderzoek is toegestaan.
24. Klapnetten, kastvallen en mistnetten opgezet voor vogels dienen minimaal een keer per 45 minuten te worden gecontroleerd, of voorzien te zijn van een vangalarm. Bij slecht weer (aanhoudende regen, dichte mist, wind > 5 Bft.) of vangen in de volle zon, dient de controle van de vallen en netten zonder alarm, minimaal elke 20 minuten te gebeuren
25. Bij het gebruik van mistnetten zijn altijd minimaal twee personen in het veld aanwezig . Het aantal opgezette netten is afgestemd op wat door de aanwezige vangers gehanteerd kan worden. Bij een onverwacht grote vangst worden andere netten eerst dichtgezet . Als het hanteren van een vogel bij het loshalen langer dan 2 minuten heeft geduurd, wordt deze vogel verder uit het net losgeknipt.
26. In totaal mogen de vogels niet langer dan 1 uur in gevangenschap verkeren. Als een langere gevangenschapsduur noodzakelijk is voor het onderzoek, wordt dit vooraf afgestemd bij de melding van het onderzoek, zie voorschrift 9-10.
27. Indien in het kader van het onderzoek, handelingen in de broedperiode van de betreffende vogel nodig zijn, dient bij het vangen en hanteren van de volwassen vogels rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van broedsels of te voeren jongen en dient de vangtijd zo kort mogelijk gehouden te worden. Om te voorkomen dat nestblijvers die op uitvliegen staan door de handelingen te vroeg uitvliegen, dienen deze zoveel mogelijk gehanteerd te worden rondom de tijd dat de slagpennen uit de bloedspeelen te voorschijn beginnen te komen.
28. Voor chemisch of genetisch onderzoek bij eieren van vogels dienen in eerste instantie; niet-uitgekomen eieren (eieren waarvan bij complete legsels werd vastgesteld dat deze geen levend embryo bevatten of niet bevrucht zijn geweest) of eierschalen, te worden gebruikt. Als het in het kader van het onderzoek noodzakelijk is verse eieren te gebruiken, worden deze zo vroeg mogelijk in de legperiode van de soort verzameld, zodat de vogels nog vervangende eieren kunnen produceren; maximaal 25% van het legsel, of bij soorten met legsels met minder dan 4 eieren; maximaal 1 ei.
29. Het vangen van vleermuizen met mistnetten, harpval of heligolandtrap dient te gebeuren door, of onder toezicht van, een veldonderzoeker met aantoonbare ervaring in het hanteren van vleermuizen, zoals een gecertificeerd zelfstandig vanger die geregistreerd is in het

vleermuisvangststelsel (vleermuisenvangen.nl) of vergelijkbare veldervaring.

30. Het vangen en hanteren mag niet gebeuren in de kwetsbare winterperiode (niet van 1 november tot 1 april).
31. Het afspelen van lokgeluiden op geluidsdragers voor de effectiviteit van het vangen of in het kader van het onderzoek, is toegestaan.
32. De vleermuisvanger hanteert de ethische 'richtlijnen voor het vangen en hanteren van vleermuizen' (2009) van de commissie vleermuisenvangen, toegevoegd als bijlage 2 aan deze ontheffing, of een recentere versie hiervan.
33. Het inzetten van een verdovingsgeweer of -pistool bij het vangen van zoogdieren dient te worden uitgevoerd door een gediplomeerd dierenarts met een vergunning voor de daarbij ingezette middelen. De contactgegevens van de betreffende dierenarts dienen bij de melding van het onderzoek, zoals genoemd in voorschrift 10 en 11, meegestuurd te worden. Voor het dragen van een geweer van de categorie IV, waaronder een verdovingsgeweer/-pistool valt, is een draagverlof WM14 nodig en zijn de in het verlof vernoemde voorschriften en beperkingen van toepassing.
34. Onderzoek naar wolf of goudjakhals dient niet alleen bij Provincie Overijssel, maar ook gemeld te worden bij het wolvenmeldpunt van BIJ12.
35. Voor het vervoeren en onder zich hebben van levende of dode beschermde inheemse zoogdieren die onder de habitatrichtlijn vallen geldt, dat ontheffing van artikel 3.6, tweede lid van de wet, pas in werking treedt na melding daarvan bij de provincie.
36. Inloopvallen/life traps en kastvallen voor grondgebonden zoogdieren, dienen met intervallen van maximaal 3 uur gecontroleerd te worden. Bij de inloopvallen voor muizen en hamsters, dient voldoende droog hooi, fruit of groente (voor vocht) en voedsel voor insectenetters (zoals meelwormen) aanwezig te zijn. Kastvallen, inloopvallen of vangkooien kunnen ook van een valzender met alarmfunctie voorzien zijn, mits de onderzoeker binnen 3 uur ter plaatse kan zijn.
37. Inloopvallen moeten altijd uit de zon staan en zodanig geplaatst zijn dat instroom van (regen-)water niet mogelijk is. Het gebruik van inloopvallen is niet toegestaan als de temperatuur beneden 5 graden Celsius komt om extra sterfte door weersomstandigheden te voorkomen.
38. Het is niet toegestaan om grondgebonden zoogdieren met de blote hand aan te raken of in de hand te nemen. Voor determinatie kan het dier rechtstreeks vanuit de val in een doorzichtige vangzak worden overgebracht.
39. Bij eieren van beschermde vissen, amfibieën of ongewervelden, wordt maximaal 5% van het in het biotoop aanwezige legsel verzameld. Eieren van reptielen worden niet verzameld, dit is op basis van deze ontheffing niet toegestaan.
40. Het doden van beschermde ongewervelden als gevolg van (niet te voorkomen) bijvangst van bijvoorbeeld, kwantitatief onderzoek naar voedselaanbod, is zonder aparte vermelding zoals genoemd in voorschrift 15, toegestaan.
41. Vangemmers en potvallen voor het vangen van reptielen en amfibieën, worden 2 maal daags gecontroleerd, bij warm droog weer vaker. Emmers worden voorzien van een laagje water om uitdroging te voorkomen en een drijvend vlotje om verdrinking van juvenielen te voorkomen. Voor onbedoelde bijvangsten, worden stokjes in de emmer of potval geplaatst, zodat kleine zoogdieren kunnen ontsnappen. De vallen worden voorzien van een afdakje om predatie te voorkomen.
42. Fuiken dienen voorzien te zijn van een "keerwant" of "stop-grid" om otters, bevers, vogels, ratten en grotere vissen buiten de fuiken te houden. De fuik dient voor een deel boven het water te

steken zodat dieren die lucht nodig hebben, niet kunnen verdrinken.

43. Om verspreiding van ziekten te voorkomen dient het hygiëneprotocol voor veldwerk van RAVON van april 2020, opgevolgd te worden. (Zie bijlage)
44. Bij het verzamelen van hele planten die vallen onder artikel 3.5 lid 5 en onder artikel 3.10 lid 1 c van de Wnb, wordt maximaal 5 % van de aanwezige deelpopulatie verzameld en alleen als die ter plaatse uit minimaal 20 exemplaren bestaat. Onderdelen van planten verzamelen voor bijvoorbeeld determinatie, is ook bij kleinere hoeveelheden toegestaan.

C. OVERWEGING BIJ HET BESLUIT

C.1 BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER

C.1.1 Bevoegdheid

C.1.1.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid). Voor gelijkaardige activiteiten in andere provincies, inclusief delen van provinciegrensoverschrijdende projecten in andere provincies, heeft de initiatiefnemer al een ontheffing of vraagt deze nog separaat aan bij de betreffende provincie. Overeenstemming met een andere provincie is daarom niet nodig.

C.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.2.1.1 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van alle gemeenten in de provincie Overijssel gestuurd met het verzoek om advies. De gemeenten zijn vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Van de gemeenten hebben de gemeenten Rijssen-Holten en Raalte op ons adviesverzoek gereageerd. De reacties van deze gemeenten waren niet inhoudelijk, maar beide gemeenten geven aan geen opmerkingen te hebben over de ontheffingsaanvraag.

C.2.1.2 Ontheffing soorten niet zomaar toepasbaar binnen Natura 2000-gebied

Als ecologisch onderzoek binnen (de invloedssfeer van) een Natura 2000-gebied plaats vindt, dan is er mogelijk sprake van (tijdelijke) negatieve effecten op één of meerdere instandhoudingsdoelen van dit gebied. Als er sprake is van een kans op significant negatieve gevolgen heeft u mogelijk ook een natuurvergunning nodig op basis van de Wnb. Neem in dat geval contact met ons op. Wij zijn ook voor dat onderdeel bevoegd gezag.

C.2.2 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

C.2.2.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. Voor zover dat in overeenstemming is met de wettelijke regels.

Ook het Besluit natuurbescherming en (soms) de Regeling natuurbescherming zijn voor de toetsing relevant.

C.2.2.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7).

C.2.2.3 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel Natuur geven we uitleg over de wijze waarop onze provincie uitvoering geeft aan de Wet natuurbescherming. De beleidsregel wordt aangepast als daar aanleiding toe is. In 2019 is onder andere een paragraaf aan de beleidsregel toegevoegd over jaarrond beschermde vogelnesten. Deze wijziging is 1 september 2019 inwerking getreden.

Achtergrondinformatie bij wijzigingen in onze beleidsregels vindt u in de 'Handreiking soortenbescherming'.

C.3 WEERGAVE VAN DE FEITEN

C.3.1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

C.3.1.1 Omschrijving van de activiteiten

U vraagt een ontheffing voor het uitvoeren van ecologisch onderzoek in provincie Overijssel.

Het project betreft het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek naar in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen, ongewervelden en planten in heel Nederland, en voor deze ontheffing specifiek binnen de Provincie Overijssel. Wageningen Research doet onderzoek aan inheemse en uitheemse soorten op projectbasis (contract research), vaak in opdracht van de rijksoverheid, provincies en soms lagere overheden of terreinbeherende organisaties in het kader van vragen rond natuurwetgeving, beleidsontwikkeling, beleidsevaluatie, verkeersveiligheid, volksgezondheid, landbouwschade, wildbeheer, natuurbeheer of besmettelijke dierziekten. Het strategisch en toegepast wetenschappelijk onderzoek is gericht op het ontwikkelen van zowel fundamentele als direct praktisch bruikbare kennis, producten en methoden. Veel van de onderzoeksprojecten zijn provinciegrens overschrijdend (o.a. wolf, ganzen). De projecten omvatten diverse handelingen en soms meerdere soortgroepen. Regelmatig speelt WR in op spoedeisende vragen van diverse overheden (dierziekten, "probleemwolf") waarvan de aard van de activiteiten en reikwijdte (diersoorten, locaties) niet vooraf zijn te voorzien.

C.3.1.2 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan van de verbodsbepalingen zoals vermeld in Tabel 1.

C.3.1.3 Middelen waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan voor de vangmiddelen zoals vermeld in Tabel 2.

C.3.1.4 Periode

U vraagt ontheffing aan voor een periode van vijf jaar.

C.3.1.5 Onderliggende documenten / informatie

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Aanvraag Wnb ontheffing WUR 2020+ (WUR, 2020)
- De equivalente ontheffing door Gelderland afgegeven voor Gelderland en 5 andere provincies

C.3.1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 28 januari 2023 ontvangen. Er zijn geen aanvullende gegevens gevraagd.

C.3.1.7 Conclusie noodzaak ontheffing

Tijdens het uitvoeren van ecologisch onderzoek is er sprake van overtredingen van verbodsbepalingen. Dat kan veroorzaakt worden door de wijze van onderzoek (vangen van dieren), maar ook door het gebruik van verboden en/of niet selectieve vangmiddelen. Er is een ontheffing nodig om ecologisch veldwerk te verrichten ten behoeve van het verzamelen van informatie over de aanwezigheid van een soort, de effecten op de staat van instandhouding van een soort of om specifieke kennis te vergaren om kennislacunes weg te nemen.

U heeft tevens een ontheffing nodig van het verbod om verboden vangmiddelen buitenshuis bij u te hebben. Dit verbod geldt binnen deze aanvraag voor bijvoorbeeld inloopvallen/vangkooien en netten.

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

C.3.2 TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

C.3.2.1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling.

C.3.2.2 Beoordeling inventarisatiemethode

Projectplan ecologisch onderzoek / Onderzoeksprotocol beschermde soorten

In het onderzoeksprotocol beschrijft u voor een diversiteit aan soorten de periode en de methode van het onderzoek. U onderbouwt hierin tevens de noodzaak van een onderzoeksmethode in relatie tot de doelstelling van het onderzoek. Dit protocol is als bijlage 1 aan het besluit en de overwegingen toegevoegd.

Om onderzoeksvragen te beantwoorden is vaak al voldoende informatie beschikbaar in databanken of wetenschappelijke literatuur. In specifieke gevallen is aanvullend onderzoek noodzakelijk waarbij handelingen of ingrepen nodig zijn en waarvoor een ontheffing van de Wnb noodzakelijk is vanwege de impact op beschermde soorten:

- Onderzoek dat is gericht op het vaststellen van het terreingebruik van dieren in ruimte en tijd, bijvoorbeeld in relatie tot specifieke vragen vanuit het wildbeheer, natuurbeheer of volksgezondheid (risico's dierziekten/zoönosen), waarbij onderzoekstechnieken als vangen, verdoven, merken en/of telemetrie nodig zijn.
- Onderzoek dat is gericht op het vaststellen van genetische uitwisseling of genetische verschraving van kleine populaties, of verspreiding van ziekten tussen populaties, waarbij onderzoekstechnieken als vangen en het nemen van DNA-monsters, bloedmonsters, weefselmonsters, speekselmonsters e.d. nodig zijn. Dit kan ook voor flora worden toegepast.
- Onderzoek dat is gericht op het verkrijgen van inzicht in maatschappelijke risico's, zoals het vangen, verdoven en aanbrengen van een zender bij plotseling in Nederland opduikende grote carnivoren (wolf, goudjakhals).
- Onderzoek dat is gericht op het evalueren van concrete maatregelen die zijn genomen om diersoorten te beschermen, zoals de aanleg van faunamaatregelen bij verkeerswegen, voor zover onderzoekstechnieken als merken en telemetrie nodig zijn.

Met deze methoden kan ecologische kennis worden verkregen over habitatgebruik, mobiliteit, genetische fitness van populaties, interspecifieke en intraspecifieke interacties zoals effecten van begrazing op aanwezige flora en fauna. Aldus verkregen onderzoeksresultaten vormen de basis voor wetenschappelijk adviezen aan beleidsmakers, terreinbeheerders en andere stakeholders.

Om negatieve effecten op de diverse soortgroepen te beperken wordt zover mogelijk volgens protocollen en in het ecologisch werkveld gangbare onderzoeksmethoden gewerkt. Waar dit vanuit de onderzoeksvraag niet mogelijk is blijven de negatieve effecten als gevolg van onderzoekshandelingen, bij de meeste soortgroepen, beperkt tot stress tijdens het hanteren.

De beschreven inventarisatiemethoden zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op bestaande protocollen, handleidingen en dergelijke in het ecologisch werkveld. De wijze van onderzoek is afhankelijk van de doelstelling. U geeft aan dat per soort en doel van het onderzoek altijd de beste keuze wordt gemaakt die tot de minste effecten voor de soort leidt. Het blijft echter altijd maatwerk. Het protocol is daarbij een leidraad.

C.3.2.3 Onze reactie n.a.v. het projectplan / onderzoeksprotocol

Wij hebben het projectplan en de aanvulling daarop beoordeeld en wij oordelen dat de onderzoeksmethoden, zoals beschreven, functioneel zijn en in lijn met de onderzoeksdoelstellingen. Het weergegeven onderzoeksprotocol geeft blijk van een zorgvuldige afweging in de toe te passen onderzoeksmethoden.

C.3.2.4 Beoordeling (vang)middelen

Aanvraag ontheffing vangmiddelen

In uw aanvraag heeft u aangegeven welke vangmiddelen bij de onderzoeken eventueel ingezet worden (zie ook paragraaf C.3.1.4). In het onderzoeksprotocol geeft u per soort(-groep) aan welke vangmiddelen u eventueel gebruikt. Het toe te passen vangmiddel is afhankelijk van de doelstelling van het onderzoek, de onderzoeksmethode en de betrokken soort(-en). U kiest steeds voor de beste methode om de doelstelling van het onderzoek te bereiken. Het doel daarbij is om zo min mogelijk verstoring of schade aan een soort of gebied toe te brengen. Het toepassen van de aangevraagde vangmiddelen is gebaseerd op bestaande protocollen en praktijk.

Onze reactie op aangevraagde vangmiddelen

Bij het gebruik van niet selectieve vangmiddelen is terughoudendheid geboden. Het gebruik van deze middelen is wettelijk verboden, onder andere doordat zij ook een bedreiging (kunnen) vormen voor de staat van instandhouding van in het wild levende dieren. Bij ecologisch veldonderzoek worden dieren weliswaar zo snel mogelijk weer vrij gelaten, maar een deel loopt het risico op beschadiging en/of gaan dood. Bovendien is niet van alle middelen duidelijk of ze niet schadelijk zijn voor andere dieren dan de soorten die men wil vangen.

Het is niet voor elk onderzoek nodig om dieren te vangen. Voor een steeds grotere groep diersoorten (vooral in water) is de aanwezigheid aantoonbaar met eDNA. Dit is geen vangmiddel en heeft geen effecten op de betrokken soort(en). De techniek ontwikkelt zich steeds verder. Soms is het al mogelijk om zelfs iets aan te geven over de omvang van de populatie. Het is echter (nog) niet geschikt voor alle typen veldonderzoek of voor alle soorten. Voor zover dat wel toepasbaar is hoort deze methode te prevaleren boven het traditionele veldwerk. Daarbij is het belangrijk dat de veldecoloog voldoende kennis heeft over het biotoopgebruik van de betrokken soort en de periode met de hoogste trefkans. Dat garandeert dat een e-DNA monster in de goede periode en op de plek met de meeste trefkans wordt genomen. Bovendien moet hij ervaren zijn met het conserveren van monsters. Als één van beide factoren niet gegarandeerd zijn is resultaat van het monster niet betrouwbaar. Dat geldt ook voor het laboratorium, dat deze monsters onderzoekt.

Gebruik van mistnetten

U vraagt ook ontheffing voor het gebruik van mistnetten voor het vangen van vleermuizen. De kwaliteitsborging ten aanzien van de noodzaak om vleermuizen te gaan vangen borgt u met uw onderzoeksprotocol. Daarvan is het uitgangspunt dat dit type onderzoek alleen wordt uitgevoerd als dit echt noodzakelijk is om specifieke kennis op te doen over een soort. Om de kwaliteit ten aanzien van de uitvoering van het onderzoek te borgen heeft u specialistische mensen in dienst.

Buiten gebouwen vangmiddelen bij zich hebben

In bovenstaande paragrafen geven wij u toestemming om verschillende vangmiddelen te gebruiken. Op basis van de Wnb heeft u voor verschillende middelen ontheffing nodig om deze buitenshuis bij u te hebben. Aangezien wij het gebruik toelaten verlenen wij u tevens een ontheffing om deze middelen buiten bij u te hebben, als u deze aantoonbaar nodig heeft voor het uit te voeren onderzoek.

C.3.2.5 Jaarlijkse plicht om te rapporteren

Jaarlijks levert u een rapportage aan over de uitgevoerde onderzoeken. Dat is nodig vanuit de rapportageplicht over verleende ontheffingen, die wij als bevoegd gezag hebben. Concreet moet u het volgende rapporteren:

- per onderzoek de locatie (naam gemeente) en datum van uitvoering;
- per onderzoek het doel daarvan;
- gebruikte vangmiddelen/-methoden;
- afweging tussen gebruikte en alternatieve methoden of middelen, waarmee minder tot geen effecten op soorten en / of verblijfplaatsen optreden;
- de aantallen verstoorde c.q. gedode individuen van een soort (ook als er geen sprake is van opzet);
- het aantal verstoorde of vernielde rust- en verblijfplaatsen van een soort.
- Deze zaken geeft u in een spreadsheet per onderzoek en per gemeente weer.

Deze rapportageplicht is in voorschrift 8 weergegeven. De rapportage van een jaar stuurt u ons voor 15 februari van het daarop volgend jaar toe.

Deze rapportages zijn tevens relevant als vinger aan de pols voor het bevoegd gezag en van belang voor onze derogatierapportages. Als ze daar aanleiding voor geven treden wij met u daarover in overleg. Als het nodig is passen wij de ontheffing aan als daar aanleiding voor is, onder andere op basis van de rapportages.

C.3.2.6 Alternatievenafweging

Het achterwege laten van de onderzoeken heeft weliswaar (tijdelijk) minder effect, maar het onderzoek is noodzakelijk om kennis, achtergronden en processen in vragen rond natuurwetgeving, beleidsontwikkeling, beleidsevaluatie, verkeersveiligheid, volksgezondheid, landbouwschade, wildbeheer, natuurbeheer of besmettelijke dierziekten te kunnen beantwoorden en onderbouwen. Hierdoor kunnen negatieve effecten op soortbescherming en behoud worden voorkomen of worden beperkt. Het uitvoeren

van het beoogde onderzoek zal bijdragen aan de kennisopbouw, behoud en ontwikkeling van de aangevraagde beschermde soortgroepen en hun leefgebieden. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

C.3.2.7 Wettelijk belang

In paragraaf 1.3 van het bij de aanvraag gevoegde "Projectplan "Aanvraag Wnb ontheffing WUR 2020+" is beschreven voor welke wettelijke belangen de ontheffing wordt aangevraagd. Het strategisch en toegepast wetenschappelijk onderzoek is gericht op het ontwikkelen van zowel fundamentele als direct praktisch bruikbare kennis, producten en methoden. Het onderzoek is gericht op het vergroten van inzicht in de ecologie van dier- en plantensoorten en bedreigingen die de overlevingskansen van populaties kunnen verkleinen. Dit betreft beschermingsprogramma's voor zeldzame soorten, maar ook maatschappelijke ontwikkelingen zoals aanleg van windturbineparken en de effecten daarvan op vogels en vleermuizen. Ook het conflictarm samenleven met overlast veroorzakende soorten (b.v. hoefdieren en ganzen) is frequent aanleiding voor onderzoek. De verkregen inzichten worden primair verwerkt in aanbevelingen voor concrete beschermingsmaatregelen, gericht op o.a. het vergroten, verbinden en verbeteren van de kwaliteit van het leefgebied van de soorten en het voorkomen, mitigeren dan wel compenseren van negatieve effecten op populaties voortkomend uit genoemde bedreigingen.

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen.

C.3.2.8 Beoordeling staat van instandhouding

De onderzoekshandelingen hebben geen nadelige gevolgen en effecten op staat de instandhouding van beschermde soorten, omdat doden en verwonden van dieren zoveel mogelijk wordt voorkomen. De onderzoeken verschaffen gegevens over bedreigingen ten aanzien van beschermde soorten en dragen bij aan de noodzakelijke kennisopbouw. Met de onderzoeksgegevens kunnen de soorten beter beschermd worden, conflicten of externe negatieve invloeden beperkt worden en kan de ontwikkeling van de soorten en hun leefgebieden worden bevorderd, dit draagt bij aan een gunstige staat van instandhouding.

C.3.2.9 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging. Wij zien in dit geval geen aanleiding voor een andere afweging op de aanvraag voor een ontheffing.

C.3.2.10 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen verlenen wij. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast. Bij elk ecologisch veldonderzoek wordt afgewogen of er een andere bevredigende oplossing voor handen is voor de onderzoeksmethode en het vangmiddel, waarbij geen of minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

C.3.2.11 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

D. SLOTCONCLUSIE

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing voor het doen van ecologisch (inventarisatie)onderzoek in de Provincie Overijssel te verlenen. Om de bescherming van natuurwaarden zo goed mogelijk te borgen zijn aan de ontheffing voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1 – Aanvullingen WR op bestaande protocollen

Losse bijlage toegevoegd!

Deze bijlage bestaat uit het meest recente onderzoeksprotocol Van de WUR. Dit onderzoeksprotocol geeft informatie over beschermde soorten die het meest voorkomen bij de onderzoeken door de WUR. Per soort of soortgroep staan de mogelijke onderzoeksmethodes waarbij een afweging gemaakt wordt wat de beste methode is.

De beschreven (vang)middelen en inventarisatiemethoden zijn gebaseerd op in het ecologisch werkveld bestaande en beproefde protocollen, handleidingen en dergelijke. Per doelstelling van een ecologisch onderzoek is altijd de vraag aan de orde met welke methode en middelen deze bereikt kan worden met de minste verstoring van soorten en verblijfplaatsen.

BIJLAGE 2 – Ethische 'richtlijnen vangen en hanteren van vleermuizen'

Versie: 27 januari 2009

Vangen algemeen

- Te allen tijde is de vangleider verantwoordelijk voor het verloop van een vangactie. Hij/zij neemt wanneer nodig werkzaamheden van helpers over, of sluit (tijdelijk) de vangmiddelen.
- Er wordt van te voren ingeschat hoeveel vangmiddelen door de vanggroep beheersbaar zijn. Bij onverwachte grotere aantallen vangsten worden vangmiddelen (tijdelijk) onklaar gemaakt.
- Binnen een straal van 40 meter rond zomerverblijven van meervleermuis *Myotis dasycneme*, ingekorven vleermuis *Myotis emarginatus*, laatvlieger *Eptesicus serotinus*, vale vleermuis *Myotis myotis* of tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus* wordt niet gevangen. Hieronder valt ook het afvangen van zomerverblijven. Dit, omdat deze soorten zeer trouw aan hun verblijfplaats zijn.
- Een vangmiddel wordt zodanig opgezet, dat het snel dichtgeschoven kan worden als het vangstsucces groter is dan de verwerkingssnelheid.
- Een vangmiddel wordt zodanig opgezet, dat een vleermuis snel binnen handbereik gebracht kan worden zonder het dier in gevaar te brengen.
- Open mistnetten worden ten minste 1 keer per 10 minuten gecontroleerd op nieuw ingevlogen vleermuizen. Bij groot vangstsucces wordt de frequentie opgevoerd. Bij de plaatsing van de vangmiddelen wordt ervoor gezorgd dat deze controlesnelheid mogelijk is.
- Vleermuizen worden in minder dan 2 minuten uit het net bevrijd. Vleermuizen waarbij dit niet lukt, krijgen een spoedbehandeling. Ofwel een ervaren vanger neemt het dier over en maakt dit los, ofwel het dier wordt bevrijd door de draden waarmee het dier verward zit los te knippen. Een schaar dient binnen handbereik te zijn.
- Alle gevangen vleermuizen moeten uiterlijk een uur na de vangst weer worden vrijgelaten. Als er een speciale reden is om het dier langer vast te houden (bijvoorbeeld telemetrie) dan is bijvoeding vereist. Het is daarom aan te raden bijvoorbeeld meelwormen mee te nemen.
- Zwangere of lacterende vrouwtjes krijgen een spoedbehandeling. Ze worden zo snel als mogelijk, maar tenminste binnen een half uur na de vangst vrijgelaten.
- Hoogzwangere vrouwtjes en vrouwtjes met aanhangend jong worden direct vrijgelaten.
- Bij vrijlating krijgen de dieren de gelegenheid zelfstandig weg te vliegen. Eventueel worden ze op een boom of muur geplaatst.
- Afkoeling van dieren wordt voorkomen, bijvoorbeeld door ze niet op de tocht te hangen.
- Afgekoelde dieren worden opgewarmd voor vrijlating.
- Vangen in de buurt van verblijf of vliegroute
- Een vangstteam in de buurt van een bekend verblijf dient uit minimaal 2 mensen te bestaan.
- Om verstoring van vliegroutes te voorkomen wordt een route óf alleen in de avondtrek óf alleen in de ochtendtrek afgevangen.
- Vangen boven water
- De vangleider is verantwoordelijk voor het welzijn van de dieren. Deze heeft dus zelf ook een waadpak aan en een zwemband klaarliggen, zodat hij te hulp kan schieten als dat nodig is.
- Er wordt gezorgd voor een lijn over het water voor de veiligheid van de vangers in het water. Tevens kan deze lijn gebruikt worden om zich snel door het water te verplaatsen. De tijd dat een vleermuis gevangen zit wordt hiermee bekort.
- Een waternet mag nooit onbemand staan, dus alleen in combinatie met andere vangmiddelen als het waternet bemand kan blijven. Bij de inrichting van de vangplaats wordt ervoor gezorgd dat continu toezicht mogelijk is.
- Er wordt speciale zorg besteed om te voorkomen dat dieren te water raken tijdens het vangen.

Bron: <http://vleermuizenvangen.nl/vangststelsel/ethische-richtlijnen>

BIJLAGE 3 – Desinfectie protocol veldwerk, RAVON

Versie: april 2020

Achtergrond

De huidziekte chytridiomycose, veroorzaakt door de schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) en *B. salamandrivorans* (Bsal), veroorzaakt wereldwijd massale sterfte onder amfibieën, ook in Europa en in Nederland. In Nederland is de vuursalamander door introductie van de invasieve schimmel Bsal bijna uitgestorven. De schimmel is ook bij kamsalamander, Alpenwatersalamander en kleine watersalamander vastgesteld en kan sterfte bij deze soorten veroorzaken. Ook is vanaf 2010 ranavirus op meerdere plaatsen in Nederland aangetoond. Er zijn verschillende varianten van het ranavirus die ziekte kunnen veroorzaken bij vissen, amfibieën of reptielen. Ook herpesvirussen, *Saprolegnia*, *amphibiothecum* en nog vele andere ziekteverwekkers kunnen ziekte en sterfte bij amfibieën veroorzaken. Bovengenoemde amfibieziektes zijn niet schadelijk voor mensen.

Er komt steeds meer kennis over en belangstelling voor ziektes bij amfibieën die populaties kunnen bedreigen. Het is vooralsnog evident dat de mens een belangrijke rol speelt als verspreider van ziektes. Ongemerkt kunnen aan schoenzolen, schepnetten en emmers ziekteverwekkers van de ene naar de andere locatie worden gebracht. Om die reden kunnen activiteiten in het veld een potentieel risico vormen voor amfibieën.

Eenvoudige desinfectiemaatregelen die kleding en veldmaterialen ontsmetten zijn zeer effectief in het verminderen van de verspreiding van ziekteverwekkers naar nu nog 'schone' gebieden. In dit advies treft u eenvoudige, preventieve maatregelen aan die u kunt nemen. Dit advies richt zich alleen op de 'standaard' veldonderzoeksmethoden. Bij het verplaatsen van dieren is ook een grote kans op het verspreiden van ziektes. Wanneer herintroducties, verplaatsingen van dieren, etc. uitgevoerd worden gelden strengere hygiëne-eisen.

Referenties:

- Johnson, M. L., et al. (2003). DOI: 10.3354/dao057255
- Van Rooij, P., et al. (2017). DOI: 10.1371/journal.pone.0186269

Contact met RAVON: ziektes@ravon.nl

Advies:

- Hanteer amfibieën alleen als het echt noodzakelijk is. Er zijn geen beperkingen in het veld, zolang u voorzorgsmaatregelen neemt.
- Neem ook hygiënemaatregelen in acht als u met vissen, aquatische macrofauna, waterplanten of met reptielen in vochtige terreinen werkt (en de amfibieën ongemoeid laat).
- Amfibieën moeten altijd weer op de exacte vangstlocatie worden losgelaten.
- Als uw handen in contact komen met water of met amfibieën moeten wegwerphandschoenen (poederloos) worden gedragen. Nitril handschoenen (Eco Nitrile PF250) worden aangeraden vanwege het afdodend effect op Bd en Bsal. Neem ook desinfecterende handgel (ongeparfumeerd) mee.
- Alle materialen die tussen verschillende locaties¹ gebruikt worden, moeten worden gedesinfecteerd.
- Als u het water in bent gelopen, of contact hebt gemaakt met het water (of modder), moeten schoenen/laarzen/waadpak worden gedesinfecteerd.
- Parkeer uw auto iets verderop op een verhard pad en niet op (zachte modderige) vegetatie.
- Bd overleeft een korte periode (4 uur) van droogte niet, maar ranavirus en Bsal kunnen wel langer in leven blijven op droge oppervlakten. Het 4 uur laten drogen van je veldmaterialen tussen veldbezoeken door is dus voldoende effectief tegen Bd, maar niet volledig tegen ranavirus en Bsal.
- Dode en/of zieke amfibieën hebben een grote kans op de aanwezigheid van amfibieziektes en moeten daarom voorzichtig behandeld worden. Hanteer ze enkel met handschoenen, rapporteer zieke dieren en neem dode dieren mee (in een dubbele plastic zak). Neem bij het aantreffen van dode salamanders direct contact op met RAVON en meld ook vondsten van ziek uitziende dieren. Let op: het meenemen van dieren kan enkel wanneer u daarvoor een geldige ontheffing heeft. Neem contact op met RAVON voor meer informatie.

Reinigen en desinfecteren:

- Gebruik bij voorkeur 2 (of meer) sets materialen, zodat er geen chemicaliën gebruikt hoeven te worden in het veld.
- Borstel plantenresten, modderkluiten, etc. af op de veldlocatie.
- Spoel met water. Water uit een poel of vijver is prima. Zorg dat de materialen zo schoon mogelijk zijn.
- Desinfecteer materialen op onderstaande manier, bij voorkeur thuis, en anders op ruime afstand van het oppervlaktewater en probeer geen residu in het milieu te laten komen. Gebruik bijvoorbeeld een emmer of bak om in te desinfecteren en voer de oplossing thuis op de voorgeschreven manier af.
- Aangeraden ontsmettingsmiddelen zijn Virkon S (1% oplossing, gedurende ten minste 2 min.), bleek (minimaal 4% natriumhypochloriet) en 70% ethanol of spiritus (85% ethanol)². De minimale inwerktijd voor natriumhypochloriet en ethanol is respectievelijk 5 en 1 minuut. Gebruik altijd verse oplossingen.
- Spoel de materialen na desinfectie goed na met schoon (leiding)water.
- Was uw handen met een desinfectans en/of desinfecteer uw handen met een ongeparfumeerde desinfecterende handgel, verkrijgbaar bij vrijwel alle supermarkten en drogisten.
- Een locatie wordt gedefinieerd als een unieke poel of een bekensysteem die/dat niet in directe verbinding staat met ander oppervlaktewater.
- Niet alle middelen mogen buitenhuis gebruikt worden en de regelgeving hieromtrent verandert regelmatig, houd hier rekening mee bij het te gebruiken ontsmettingsmiddel. Het is enkel toegestaan Virkon S te gebruiken in 'ruimtes bestemd voor het verblijf van mensen', en dus niet in de open lucht.